

دوره سوم، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۴، صفحات ۱ تا ۱۰ http://ch.sbm.ac.ir	سلامت اجتماعی مجله مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت	مقاله اصیل
--	--	---------------

تبیین دلایل اعتیاد به اینترنت در دانشجویان دانشگاه های شهر سنجند: مطالعه ای با رویکرد تحلیل محتوا

آرزو فلاهی^{۱*}، پرستو فلاهی^۲، بابک نعمت شهر بابکی^۳، معصومه هاشمیان^۴، فاطمه دانشور^۵

۱. استادیار گروه بهداشت عمومی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد هوش مصنوعی، دانشکده فنی حرفه ای دخترانه کردستان، سنندج، ایران
۳. کارشناس ارشد مدیریت خدمات بهداشتی-درمانی و کارشناس معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران
۴. استادیار گروه آموزش بهداشت، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ایران
۵. کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی، رئیس آموزشکده فنی و حرفه ای دختران، سنندج، ایران

* نویسنده مسئول: آرزو فلاهی، سنندج، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، دانشکده بهداشت، گروه بهداشت عمومی
arezofalahi@muk.ac.ir

تاریخ دریافت: تیر ۱۳۹۴

تاریخ پذیرش: مهر ۱۳۹۴

نحوه استناد به این مقاله:

Fallahi A, Fallahi P, Nemat Shahrababaki B, Hashemian M, Daneshvar F. Exploring factors on Internet Addiction Instudents of Sanandaj Universities: A Study with Content Analysis Approach. Community Health 2016; 3(1): 1-10.

چکیده

زمینه و هدف: شیوع اعتیاد به اینترنت در میان دانشجویان در حال افزایش است. جهت طراحی مداخلات و برنامه های پیشگیری کننده، شناسایی دلایل اعتیاد به اینترنت در میان دانشجویان ضروری می باشد. هدف از این مطالعه تبیین دلایل اعتیاد به اینترنت در دانشجویان دانشگاه های شهر سنجند با استفاده از رویکرد تحلیل محتوا بود.

روش و مواد: در این مطالعه کیفی جهت تجزیه و تحلیل داده ها از رویکرد آنالیز محتوا استفاده شد. در سال ۱۳۹۴ از دانشگاه های شهر سنجند ۱۵ دانشجوی مبتلای به اعتیاد اینترنت از طریق پرسشنامه ی اعتیاد به اینترنت یانگ وارد مطالعه شدند. برای جمع آوری اطلاعات هفت مصاحبه فردی نیمه ساختار یافته و دو بحث گروهی برگزار شد. مصاحبه ها ضبط و تایپ شده و با استفاده از روش آنالیز محتوا تجزیه و تحلیل شدند. صحت و استحکام داده ها از طریق معیارهایی شامل اعتبار، مقبولیت، تأیید پذیری و انتقال پذیری به دست آمد.

یافته ها: آنالیز داده های کیفی در چهار طبقه اصلی ارائه شد: "ویژگی های اینترنت"، "انگیزه ها و نیازهای درونی"، "حس ناتوانی"، و "عوامل محیطی" شرکت کنندگان در مطالعه مهم ترین دلایل اعتیاد به اینترنت را بی کاری، کمبود سرگرمی و تفریح برای جوانان می دانستند.

نتیجه گیری: مطالعه نشان داد که علل گرایش به اینترنت و وابستگی به آن نه تنها به دلیل ویژگی های مثبت و جذاب اینترنت بلکه به دلیل عوامل فردی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می باشد.

واژگان کلیدی: اعتیاد اینترنت، دانشجویان، آنالیز محتوا

مقدمه

استفاده آسیب شناختی از اینترنت، اختلال اعتیاد به اینترنت، وابستگی به کامپیوتر، وابستگی آنلاین، اعتیاد سایبر، استفاده بیش از حد از اینترنت و استفاده مسئله ساز از کامپیوتر، توصیف شده است. براساس مطالعات

از مهم ترین ویژگی های جامعه مدرن، تأثیر فزاینده ابزارهای ارتباطی آنلاین به ویژه اینترنت است (۱). استفاده افراطی از اینترنت معمولاً با مفاهیمی مانند

استفاده روزانه بیش از سه ساعت از اینترنت، اختلال وابستگی به اینترنت قلمداد می شود (۲). وابستگی به اینترنت، اختلالی فیزیکی روانی است که معیارهای تشخیصی آن با وابستگی به مواد هم پوشانی دارد (۳). انجمن روانشناسان آمریکا اعتیاد به اینترنت را الگوی استفاده از اینترنت دانسته که موج اختلال عملکردی را در پی داشته و با حالات ناخوشایند درونی از جمله تحمل علایم ترک، تمایل مداوم برای کنترل رفتار، صرف وقت قابل توجه برای امور مرتبط به اینترنت، عصبانیت، پرخاشگری و هیجان (۴) همراه بوده و باعث کاهش افت تحصیلی (۵)، ارتباطات میان فردی، فعالیت های اجتماعی، شغلی و تفریحی (۶) اختلال در سبک زندگی (۷) و وضعیت کلی سلامت عمومی، ایجاد اضطراب و افسردگی (۸) و مصرف الکل و مواد مخدر می شود (۹). بررسی ها نشان می دهد میزان استفاده از اینترنت در بین مردم در حال افزایش است (۱۰). اعتیاد به اینترنت در مردان و زنان تایوانی به ترتیب ۴۹٪ و ۱۷٪ (۱۱)، در زنان و مردان ایرانی ۱۳٪ و ۱۱٪ (۱۲)، و در دانشجویان تهرانی ۳۴٪ (۸) گزارش شده است. شیوع اعتیاد به اینترنت در میان دانشجویان نیز در حال افزایش است (۱۳). از جمله دلایل این اختلال در دانشجویان ایجاد ارتباط با مدرسان، شناخت حیطه های علمی از طریق اینترنت و زندگی خوابگاهی است (۱۴). از علایم این اختلال در آنان می توان به وجود افکار خودکشی، بیش فعالی، هراس، ترس اجتماعی، پرخاشگری، خشونت و رفتارهای ضد اجتماعی اشاره کرد (۱۵).

مطالعاتی که بر پایه رویکردهای کیفی در سایر کشور ها انجام گرفته اند پدیده وابستگی به اینترنت را به عواملی مانند خواسته ها و نیازهای درونی، تعاملات افراد با دنیای مجازی، استفاده از وسیله جایگزین نسبت به سایر رسانه ها و رهایی از وضعیت موجود (۱۱) نسبت داده اند. در ایران مطالعات با رویکرد کمی اعتیاد به اینترنت را به از هم گسیختگی روابط و مناسبات اجتماعی (۱۶)، کمبود آگاهی (۱۷)، ناشناس بودن و در دسترس بودن اینترنت و جذابیت های آن، جنسیت، عدم حمایت اجتماعی، بی هدفی در زندگی، برآورده نشدن نیازهای روانی و شرطی سازی نسبت داده اند (۱۸). با توجه به

جستجوهای تیم تحقیق مطالعه ای با رویکردهای کیفی در زمینه تبیین دلایل اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان ایرانی یافت نشد، این در حالی است که مطالعات کیفی به بررسی علل و عوامل اعتیاد به اینترنت از تمام زوایا تأکید دارند (۱۹). شناسایی عوامل مؤثر در ایجاد پدیده اجتماعی از دیدگاه افرادی که آن را تجربه کرده اند از طریق روش کیفی جهت طراحی مداخلات و برنامه های پیشگیری کننده ضروری می باشد (۲۰). تحقیقات کیفی جهت توصیف تجارب زنده و معنی بخشیدن به آنها مورد استفاده قرار گرفته که افزایش بینش، درک و آگاهی از تجارب انسانی را سبب می شوند. با توجه به اهمیت عوامل فردی، اجتماعی و فرهنگی در اختلال اعتیاد به اینترنت، افزایش تعداد دانشجویان مبتلا و وابستگی به اینترنت به عنوان اختلالات روانپزشکی مسئله ساز در جوانان و کمبود مطالعات کیفی در این زمینه (۲۱)، اهمیت مصاحبه های فردی و گروهی در تبیین عوامل مرتبط با آن در افراد مبتلا (۱۸) و لزوم درک دیدگاه و تجارب افراد در تبیین واقعیت های اجتماعی و رفتارهای مرتبط به سلامتی (۲۲) بر لزوم انجام این تحقیق مبنی بر تبیین دلایل اعتیاد به اینترنت در دانشجویان شهر سنجند تأکید می کند.

روش و مواد:

این پژوهش مصوب کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی کردستان به شماره Muk.REC.1393.73 می باشد و ضمن اخذ رضایت شفاهی و کتبی، ملاحظات اخلاقی نیز رعایت شده است. در مطالعه کیفی حاضر از رویکرد تحلیل محتوای قراردادی که در آن طبقات به طور مستقیم از متن داده ها استخراج می شوند، برای جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شد (۲۳). با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند با ۱۵ دانشجوی وابسته و معتاد به اینترنت مصاحبه شد. شرکت کنندگان در سال ۱۳۹۴ از دانشگاه های شهر سنجند شامل دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه آزاد، دانشگاه کردستان، دانشگاه پیام نور و دانشگاه علمی کاربردی انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه های دولتی و آزاد شهر سنجند، دارا بودن معیار وابستگی به اینترنت با توجه به شاخص

Young (نمره کمتر از ۲۰ نشان دهنده عدم وابستگی (غیر کاربر)، نمره ۲۰-۴۹ کاربر طبیعی و نمره ۵۰-۷۹ اعتیاد خفیف (افراد در معرض خطر) و نمره ۸۰-۱۰۰ نشان دهنده اعتیاد شدید است) (۲۴)، توانایی صحبت به شیوه روان و سلیس و تمایل به شرکت در مطالعه بود. معیار خروج از مطالعه عدم تمایل به مشارکت در مطالعه و عدم اعتیاد به اینترنت بود. دو مصاحبه گروهی (در هر گروه چهار نفر) و هفت مصاحبه فردی انجام گردید. به منظور جمع آوری داده ها، از مصاحبه های فردی و گروهی نیمه ساختار یافته و یادداشت برداری حین و بعد از مصاحبه استفاده گردید. نویسندگان اول که دوره های مصاحبه را طی کرده بود پس از اخذ مجوز از شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کردستان، طی هماهنگی با مسئولین دانشگاه ها و به دنبال آن با دانشکده های مربوطه سعی در برقراری ارتباط و تعامل مؤثر با شرکت کنندگان و هدایت آنها به موضوع مورد نظر کرده، اطلاعات غنی و تجارب شرکت کنندگان در زمینه وابستگی به اینترنت را جمع آوری کرد. سؤالات اولیه عبارت بودند از "تجارب خود را در استفاده از اینترنت بیان کنید"، "هنگام استفاده از اینترنت به چه عواملی اهمیت می دهید" و "هنگام عدم دسترسی به اینترنت چه اقداماتی انجام می دهید؟" که با توجه به پاسخ دانشجویان، سؤالات بعدی از آنها پرسیده می شد. میانگین مصاحبه های گروهی و فردی به ترتیب ۴۲ و ۲۸ دقیقه بود. مصاحبه ها در خانه دانشجویان و یا اتاقی کاملاً آرام در دانشگاه انجام گرفته و تا رسیدن به اشباع داده ها ادامه یافت (۲۵) و در نهایت ۱۵ دانشجوی معتاد به اینترنت با تحصیلات و شرایط اقتصادی-اجتماعی متفاوت در این مطالعه مشارکت کردند. در این پژوهش از روش تحلیل محتوای کیفی Graneheim و Lundman (۲۰۰۴) برای تحلیل داده ها استفاده شد (۲۳). به این منظور ابتدا از مصاحبه های ضبط و تایپ شده واحدهای معنایی مشخص، کدهای مرتبط استخراج و بر اساس تشابه، تناسب و تطابق در زیر طبقات قرار گرفتند. زیر طبقات نیز به طبقات تبدیل و در نهایت درون مایه ها تعیین شدند. جهت اطمینان از صحت و پایایی داده ها از معیار مقبولیت، تأیید پذیری، قابلیت اعتماد، و انتقال پذیری

استفاده گردید. برای مقبولیت داده ها از درگیری مداوم و طولانی مدت تیم تحقیق با موضوع و داده های پژوهش و نظرات مشارکت کنندگان استفاده گردید. همچنین از معیارهای تأیید پذیری (ثبت دقیق مراحل اجرای کار)، قابلیت اعتماد (تلفیق در روش جمع آوری داده ها و تلفیق مکانی و زمانی) و انتقال پذیری (استفاده از نظرات سایر افراد در موقعیت های مشابه مشارکت کنندگان) جهت اعتبار داده ها استفاده گردید (۲۶). تلاش آگاهانه محققین برای وضوح مصاحبه ها توسط مصاحبه شوندگان انجام شد. بیشترین تنوع نمونه ها از لحاظ سن، جنس، رشته تحصیلی، نوع دانشگاه، درآمد، تحصیلات و شغل والدین، تعداد فرزندان خانواده و نمره اعتیاد به اینترنت بود. به این ترتیب که قبل از شروع مصاحبه ها، به تمام مشارکت کنندگان در خصوص اهداف پژوهش و روش آن توضیح داده شد. همچنین حق کناره گیری از پژوهش و نیز محرمانه بودن اطلاعات به هریک از مشارکت کنندگان از دیگر اصول پژوهش بود.

یافته ها

پانزده دانشجوی معتاد به اینترنت با میانگین (انحراف معیار) سنی ۲۴/۷ (۳/۱) در مطالعه شرکت کردند. مشخصات مشارکت کنندگان در جدول شماره ۱ آمده است. اکثر آنها بیشتر از دو سال از اینترنت استفاده می کردند. دانشجویان ۴-۶ ساعت در طول روزهای هفته و ۱۰-۵ ساعت را در روزهای تعطیل آنلاین بودند. سه نفر بیان کردند که بعلا شریط کاری و تحصیلی و گذراندن اوقات بیکاری کل روز را در خوابگاه از اینترنت استفاده کرده و اظهار داشتند اینترنت در این مکان بدون هزینه بوده و نیازی به شارژ ندارد. یافته های این پژوهش بیانگر چهار طبقه اصلی شامل "ویژگی های اینترنت"، "انگیزه ها و نیازهای درونی"، "حس ناتوانی"، "عوامل محیطی" و ۱۵ زیر طبقه بود. جدول (۲) طبقات، زیر طبقات و گفته های برخی مشارکت کنندگان را نشان می دهد.

ویژگی های اینترنت

داده های به دست آمده از مطالعه نشان داد که اکثر مشارکت کنندگان از اینترنت به علت ویژگی های خاص آن استفاده می کنند. از دیدگاه مشارکت کنندگان ویژگی های اینترنت در چهار زیر طبقه "ایجاد تعامل و

دانشجویان مهم ترین انگیزه جهت استفاده از اینترنت را رهایی از چالش های روانی و مشکلات زندگی از جمله بی کاری، مشکلات خانوادگی و عاطفی و در نهایت کسب آرامش درونی می دانستند.

حس ناتوانی

در این مطالعه حس ناتوانی تحت عنوان دو زیر طبقه "ضعف ویژگی های فردی" و "اجبار در استفاده از اینترنت" مورد بررسی قرار گرفت. مشارکت کنندگان در این دو حیطه مواردی مانند کمبود اعتماد به نفس، عدم تعهد و مسئولیت پذیری، ضعف روابط اجتماعی و منزوی بودن، کمبود مهارت در کنترل اضطراب، استرس و خشم، فرار از واقعیت و بی کاری و عدم اشتغال را از علل گرایش به اینترنت می دانستند. همچنین آنان عدم موفقیت در تحصیل، اختلال در امور روتین زندگی، ایجاد چالش روانی، عدم تطابق با دانش و فناوری روز و کاهش تعاملات اجتماعی را از پیامدهای عدم اتصال به اینترنت و قطع آن دانسته و بیان کردند با رشد سریع دانش و تکنولوژی روز ناچار به استفاده فراوان از اینترنت هستند. مشارکت کنندگان یکی از مهم ترین علل گرایش به اینترنت را وجود پدیده طلاق مصنوعی در خانواده یا عدم تعامل مناسب و مؤثر خانواده و تنهایی می دانستند. آنان بیان کردند که ارتباط بین اعضای خانواده و درون خانواده از حالت گسترده سنتی گذشته، خارج شده و به شکل هسته ای کوچک در آمده است و افراد برای گریز از این تنهایی به سمت و سوی استفاده از اینترنت سوق داده شده به طوری که عدم وجود اینترنت زندگیشان را سخت و خسته کننده می کند.

عوامل محیطی

"عدم حمایت سازمان ها و نظام اجرایی"، "سیستم ناکارآمد اجتماعی" و "تغییر فرهنگ" سه زیر طبقه بودند که در طبقه عوامل محیطی قرار گرفتند. فقدان سیستم آموزشی استفاده از فناوری ها در مدارس و دانشگاه ها، کمبود قوانین حمایتی همچون ایجاد شغل و رفع بی کاری، عدم توجه رسانه ها به این اختلال در جوانان، حضور شرکت های متنوع خدمات اینترنتی، کمبود برنامه ها و فضاهای تفریحی، سکوت والدین در آموزش مهارت های زندگی به فرزندان از دوران کودکی،

احساس تعلق"، "بازی آنلاین"، "تسهیل زندگی" و "وسیله ارتباطی جهانی" قرار گرفت. بی واسطه بودن اینترنت و ایجاد بازخورد سریع، وجود تعامل مناسب و مؤثر با شبکه های ارتباطی و خاصیت دوسویه گی آن، تسهیل در ارتباط فردی، طرح مشکلات با افراد در دنیای مجازی و امکان صمیمی شدن با آنها، آزاد بودن در ادامه یا توقف ارتباط و برنامه ها، تنوع و جذابیت در بازی های اینترنتی، اینترنت به عنوان وسیله سرگرمی و تفریحی برای تمام گروه های سنی به ویژه افراد بی کار، صرفه جویی در زمان و هزینه های زندگی، آزادی از زمان و مکان، ظرفیت زیاد و نامحدود آن، وسیله ارتباطی راحت، گسترده، در دسترس و سریع، و سهولت در کسب و افزایش اطلاعات در کمترین زمان کدهایی بودند که در طبقه ویژگی های اینترنت قرار گرفتند. دانشجویان در این بررسی اظهار داشتند ویژگی های اینترنت باعث انقلابی عظیم در ارتباطات شده و شکل و شمایل خاصی به آن بخشید به طوری که مؤلفه های تعاملی نظام سنتی را درنوردیده و به آن پایان بخشید.

انگیزه و نیازهای درونی

"تقویت ظرفیت های فردی"، "موفقیت در زندگی"، "نیازهای دوران بلوغ" و "تأثیر مثبت اینترنت بر رفتار" چهار زیر طبقه انگیزه و نیازهای درونی بودند. بسط خلاقیت و تخیل، ایجاد آرامش درونی، توسعه شایستگی های عاطفی، اخلاقی و تخصصی، افزایش اعتماد به نفس، موفقیت در رسیدن به اهداف، موفقیت در یافتن علائق، موفقیت در رسیدن به خواسته ها و نیازهای درونی، موفقیت در رفع ابهامات ذهنی، حس کنجکاوی دوران نوجوانی، نیاز به قدرت و هیجان دوران بلوغ، تغییرات خلقی و اجتماعی دوران بلوغ، کنترل اضطراب و ترس، هدفمندی و زمانبندی در کارها، تلاش برای رسیدن به مقاطع، بالاتر تحصیلی و افزایش روابط اجتماعی از جمله انگیزه ها و نیازهایی استفاده از اینترنت بودند که شرکت کنندگان در مطالعه به آن اشاره داشتند. مشارکت کنندگان بیان کردند که جهت کسب دانش روز، پاسخ به سؤالات ذهنی و به روز بودن استفاده از رسانه ها و فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی امری اجتنابناپذیر است. یکی از مهم ترین یافته های مطالعه این بود که

جدول شماره ۱: ویژگی های جمعیت شناختی
مشارکت کنندگان معتاد به اینترنت

۸	دختر	جنس
۷	پسر	
۲	۱	تعداد فرزندان
۵	۲-۴	خانواده
۸	۵-۷	
۲	دوره کاردانی	تحصیلات
۱۰	دوره لیسانس	دانشجو
۳	دوره فوق لیسانس و بالاتر	
۲	کارمند	شغل مادر
۱۳	خانه دار	
۱۰	کارمند	شغل پدر
۵	آزاد	
۶	بیسواد، ابتدایی و راهنمایی	تحصیلات پدر
۹	دیپلم و فوق دیپلم	
۱۱	بی سواد، ابتدایی و راهنمایی	تحصیلات مادر
۴	دیپلم و فوق دیپلم	
۳	بد	درآمد خانواده
۸	متوسط	
۴	خوب	
۶	۵۰-۷۹	نمره اعتیاد به اینترنت
۹	۸۰-۱۰۰	
۷	۱-۳ سال	مدت آشنایی به اینترنت
۶	۴-۶	
۲	۷-۱۰	
۸	دولتی	نوع دانشگاه
۷	آزاد	
۸	فنی	
۶	علوم پایه	رشته تحصیلی
۱	پزشکی و پیراپزشکی	
۱۱	مجرد	وضعیت تاهل
۴	متاهل	
۸	بله	سکونت در خوابگاه
۷	خیر	

عدم واگذاری مسئولیت به فرزندان، مشغله زیاد والدین، نارسایی حمایت دوستان و بستگان، عدم تلاش والدین در به روز کردن خود با فرزندان، اختلافات خانوادگی، گرایش خانواده ها به تک فرزندی و عدم توجه به نیازهای آنان، رشد دانش و فناوری، سبک زندگی جدید و اجبار به استفاده از ابزار ارتباطی جهت تطابق فرهنگی از جمله کدهایی بودند که در زیر طبقه عوامل محیطی قرار گرفتند. دانشجویان اظهار می داشتند که نقش عوامل محیطی در سلامتی انسان و بروز بیماری های مختلف، غیر قابل اجتناب است و این عوامل باید توسط تمامی نهادهای موجود در جامعه مورد توجه قرار گیرد.

بحث

اینترنت، وسیله ای است که با وجود عمر کوتاه خود توانسته، تأثیرات بسیاری بر زندگی جوامع بگذارد. اما، استفاده نامناسب از آن منجر به پیدایش برخی آسیب ها از جمله اعتیاد به اینترنت شده است. در ایران این پژوهش اولین مطالعه ای است که دلایل اعتیاد به اینترنت را از دیدگاه دانشجویانی که این پدیده را تجربه کرده اند بررسی می کند.

نتایج نشان داد که یکی از دلایل گرایش مفرط دانشجویان به استفاده از اینترنت ویژگی های اینترنت مانند گمنام بودن افراد و ایجاد روابط اجتماعی راحت و بدون استرس، کسب اطلاعات بیشتر در زمان کم و بازی های آنلاین می باشد. بررسی نشان داد که ویژگی های اینترنت همچون ایجاد ارتباط نزدیک با دوستان، احساس تعلق و خود شناسی، دسترسی راحت و گسترده دلیل وابستگی دانشجویان به اینترنت شده است (۱۴). همسو با یافته های ما مطالعه ای نشان داد که اینترنت محیط امنی را برای وارد شدن در روابط اجتماعی فراهم می کند و به دلیل فضای گمنام مجازی امکان خود افشاگری را افزایش داده و ترس ها را کاهش می دهد (۲۷). در این رابطه Young بیان می کند که اینترنت باعث وابستگی و اعتیاد نمی شود بلکه ویژگی های خاص آن است که سبب وابستگی و اعتیاد می گردد (۲۴). احتمالاً بیشتر دانشجویان هنگامی که وارد دانشگاه می شوند از خانواده و دوستان خود دور شده و نیاز به ارتباطات جدید پیدا می کنند. آنان در پی یافتن احساس تعلق دوباره، راه

جدول شماره ۲: دلایل اعتیاد به اینترنت از دیدگاه دانشجویان

طبقات	زیرطبقات	واحد‌های معنایی
ویژگی های اینترنت ایجاد تعامل و احساس تعلق بازی آنلاین تسهیل زندگی وسیله ارتباطی جهانی	ویژگی های اینترنت ایجاد تعامل و احساس تعلق	"می تونی با دوستای دنیای مجازی حرف بزنی، صمیمی بشی و خیلی از مشکلات زندگیتو فراموش کنی حتی به دلخواه خودتم می تونی برنامه هارو ادامه بدی یا قطع کنی" (مشارکت کننده دو پسر ۲۴ ساله).
	بازی آنلاین	"بسیاری از بازی ها آمده که بایستی همیشه آنلاین باشی و وصل، هم سرگرم کننده است هم راهی برای کسب درآمد" (مشارکت کننده سه دختر ۲۳ ساله).
	تسهیل زندگی	"درسته به اینترنت عادت می کنی، اما باعث صرفه جویی در وقت و هزینه ها میشه راحت و سریع خرید می کنی و زندگیت آرومه" (مشارکت کننده نه دختر ۲۷ ساله).
انگیزه و نیازهای درونی	وسيله ارتباطی جهانی	"یکی از خاصیت‌های اینترنت ایجاد ارتباط قوی تر و مناسب بین استاد و دانشجو و ارتباط بین معلم و دانش آموز و یا هر کسی در هر کجای دنیا هستش" (مشارکت کننده شش دختر ۲۴ ساله).
	تقویت ظرفیت های فردی	"اینترنت راهکارهای زیادی بهت پیشنهاد می ده باعث میشه اطلاعات زیادی به دست بیاری، فکر کنی و ذهنت باز بشه و اعتماد به نفست بالا ببره" (مشارکت کننده ۱۱ پسر ۲۴ ساله).
	موفقیت در زندگی	"دلایل نیاز به اینترنت اینکه از خبرهای اطراف آگاهی پیدا می کنیم و موضوعاتی که که آبدیت و طبق روز است ببینیم و نگاه کنیم این باعث میشه علایقتو پیدا کنی و به هدف های زندگیت برسی" (مشارکت کننده چهار دختر ۲۰ ساله).
حس ناتوانی	نیازهای دوران بلوغ	"نیاز این دوره بچه ها بلوغ است. بلوغ خیلی مهم است تو این سن آدم کنجکاوه، دوست داره استقلال داشته باشه و اخلاقش تغییر می کنه" (مشارکت کننده ۱۵ دختر ۲۶ ساله).
	تأثیر مثبت اینترنت بر رفتار	"اینترنت باعث میشه وقتی با دیگرانی حرفی برای گفتن داشته باشی سرگرم بشی، رفتار آرومی داشته باشی و لذت ببری" (مشارکت کننده هشت دختر ۳۰ ساله).
	ضعف ویژگی های فردی	"وقتی که دوست نداری با دیگران رابطه اجتماعی داشته باشی و تنهایی از اینترنت استفاده می کنی این باعث میشه کم کم عادت کنی و نتونی دیگه خودتو نجات بدی" (مشارکت کننده ده دختر ۳۳ ساله).
عوامل محیطی	اجبار در استفاده از اینترنت	"وقتی هیچ مسئولیتی در خانه نداشته باشی منظورم اینه که بیکاری یا باید یه کار تحقیقی برای دانشگاه انجام بدی ناچار می کنی از اینترنت استفاده کنی" (مشارکت کننده ۱۳ پسر ۲۸ ساله).
	عدم حمایت سازمانها و نظام اجرایی	"هلال احمر، شهرداری به خاطر پارک و فضای شهر، تربیت بدنی و اداره اوقاف درست است شاید بگویند اداره اوقاف می تواند چه ارتباطی با این رابطه داشته باشد اما بخشی از وقف های این اداره صرف امورات برای جوان ها بشه اما این کار را متأسفانه انجام نمی دهند" (مشارکت کننده ۱۲ پسر ۲۳ ساله).
	سیستم ناکارآمد اجتماعی	"والدین به جای اینکه استعداد فرزندانشون رو پیدا کنن و اونارو تشویق کنن بچه هاشونو تو یه اتاق می دارن و اصلاً احوالی هم نمی پرسن یا به دلیل اشتغالی که دارند همه از یکدیگر جدا و همدیگر را درک نمی کنند و نمی دانند که مشکلاتشان چیست" (مشارکت کننده ۱۰ دختر ۳۳ ساله).
تغییر فرهنگ	تغییر فرهنگ	"رشد دانش و فناوری و سبک زندگی جدیدی که امروزه در جامعه وجود داره و به خاطر اینکه بتونی از لحاظ فرهنگی با دیگران جور در بیایی باید از اینترنت استفاده کنی" (مشارکت کننده یک دختر ۲۰ ساله).

کم استرس و راحت دنیای مجازی را انتخاب کرده و به تدریج به آن وابسته می شوند.

دانشجویان اظهار داشتند برخی از انگیزه ها و نیازهای درونی آنان مانند کسب قدرت، کنترل بر شرایط و اعتماد به نفس عامل گرایش شدید آنان به اینترنت می باشد. یکی از یافته های جالب این مطالعه که در سایر بررسی ها یافت نشد این بود که دانشجویان بیان می کردند که استفاده از اینترنت باعث ایجاد رفتار مناسب و مؤثر در آنان شده و موفقیت در زندگیشان را به دنبال داشته و کسب این موفقیت ها عامل گرایش به اینترنت بوده است. در سایر مطالعات محققان اظهار داشته اند که یکی از انگیزه های افراد در استفاده از اینترنت افزایش عزت و اعتماد به نفس در کاربر می باشد (۲۸). مطالعه دیگر محققان نیز نشان داد که انگیزه های سطحی و خود آگاه مانند تفریح و سرگرمی، کاهش استرس و ایجاد آرامش، جبران کمبودهای موجود در دنیای واقعی، فرار از واقعیت و سازگاری عاطفی باعث شده است که جوانان معتاد به بازی های اینترنتی شوند. در این مطالعه از کسب قدرت و موفقیت به عنوان انگیزه های ناخودآگاه و درونی برای انجام بازی های آنلاین یاد شده است (۲۹). از آنجایی که دنیای مجازی سخت در تلاش است که خود را جایگزین دنیای واقعی کند باید در کنار فرصت ها و تجربه هایی که این دنیا به کاربر می دهد اصول ورود و کار با آن آموزش داده شود. گسترش سواد فناوری ارتباطات و اطلاعات در دو نهاد مهم خانواده و آموزش و پرورش باید در برنامه ریزی برای پیشگیری و مواجهه با چالش هایی از این دست در اولویت قرار داده شود. همچنین دانشگاه ها می توانند با فراهم آوردن فضایی مبنی بر ایجاد تعاملات هر چه بیشتر دانشجویان به ویژه برای دانشجویان جدید و ایجاد سرگرمی های مورد علاقه شان تا حد زیادی از این معضل در جامعه بکاهد. از طرفی باید آگاهی ها و آموزش هایی در رابطه با این پدیده و مدیریت زندگی خوابگاهی به دانشجویان داده شود چه بسا بسیاری از آنان در مورد زندگی در خوابگاهی و اعتیاد به اینترنت آگاهی نداشته و آن را دلیلی برای مراجعه به روانشناسان و مشاوران نمی دانند.

مشارکت کنندگان در مطالعه یکی از دلایل اصلی اعتیاد

به اینترنت را حس ناتوانی دانسته که آن را اجبار استفاده از اینترنت و ضعف ویژگی های فردی تعریف کردند. به نظر برخی پژوهشگران، افرادی که عزت نفس پایین و مهارت های اجتماعی کمی دارند، بیشتر از همه احتمال دارد وسوسه شوند و در فضای مجازی، کنترل را به دست گیرند و احساس هویت و جایگاهی را که در زندگی واقعی ندارند به دست آورند (۳۰). احتمالاً ویژگی هایی از جمله کمبود مهارت هایی جهت کنترل بر خشم و اضطراب، احساس ترس و گناه و عدم توانایی جهت درگیر شدن با چالش ها و مشکلات به صورت کارآمد و فعال در دانشجویان باعث شده که آنان برای رهایی از مشکلات، جهت خود را در زندگی تغییر داده و به استفاده مفرط از اینترنت روی آورند. این نتایج نشان از کمبود محیط پرورشی دارد که بتواند احساس خود واقعی را به افراد آموزش داده و به آنان هویت ببخشد. پیدایش این احساس هویت واقعی در دانشجو منجر به افزایش عزت نفس، تعهد و مسئولیت پذیری در او شده و می تواند از چالش ها و واقعیت های زندگی استقبال کند.

نتایج پژوهش نشان داد که دانشجویان علل اعتیاد به اینترنت را به عوامل محیطی مانند سیاست ها و قوانین ضعیف اجرایی، کمبود حمایت اجتماعی مناسب و تغییر فرهنگ و سبک زندگی نسب داده اند. محققان نشان داده اند که اختلالات خانوادگی و اجتماعی و احساس نزدیکی با افراد در دنیای مجازی منجر به اعتیاد آنان شده است (۳۱). بنابراین افزایش حمایت اجتماعی، توسعه روابط اجتماعی جدید و احساس تعلق می تواند سلامتی فرد و زندگی سالم را سبب شود. در راستای رشد تکنولوژی و تغییر فرهنگ مردم که باعث افزایش در استفاده از اینترنت گردیده قوانین و سیاست هایی از جمله ایجاد اشتغال و فعالیت های سرگرم کننده تفریحی و ورزشی و رفع معضل بیکاری می تواند برای پیشگیری از این دغدغه اجتماعی راه گشا باشد (۳۲).

اگر چه یافته های این مطالعه اطلاعات و دانش ما را در رابطه با علل اعتیاد به اینترنت از دیدگاه دانشجویان افزایش داد اما این مطالعه دارای محدودیت هایی می باشد: اول این که این مطالعه در شهر سنندج، یکی از شهرهای غربی ایران، با استفاده از رویکرد تحلیل محتوا

سلامت جهت طراحی برنامه ها و مداخلات آموزشی پیشگیری کننده از اعتیاد به اینترنت قرار گیرد. در پایان مطالعه نشان داد که علل گرایش به اینترنت و وابستگی به آن به دلیل ویژگی های مثبت و جذاب اینترنت و هم به دلایل فردی، اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی بوده و استفاده از آن می تواند پیامدهای مثبت و منفی را به دنبال داشته باشد. ذکر علل اعتیاد به اینترنت به عنوان پیامد منفی از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه، گویای این مسئله بود که آنان به فرهنگ سازی مناسب و آموزش های تیمی در سطح خانواده، شهر و کشور در زمینه استفاده مناسب و کارا از اینترنت و وسایل ارتباطی نیاز دارند.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه که اجرا و هزینه های این طرح را مورد حمایت قرار داده و نیز از تمامی دانشجویان گرامی که در انجام این پژوهش ما را یاری نموده و تجارب و دیدگاه های ارزشمندشان را در اختیار پژوهشگران قرار دادند، صمیمانه تشکر و قدردانی می شود.

انجام شد و نتایج آن قابل تعمیم به سایر گروه ها و شهرهای دیگر نمی باشد. بنابراین پیشنهاد می گردد علل اعتیاد به اینترنت، به عنوان یکی از آسیب های نوپدید، در گروه های مختلف جمعیتی و در مکان هایی با فرهنگ های متفاوت بررسی شود. دوم اینکه علل اعتیاد به اینترنت از دیدگاه دانشجویان جوان تبیین شد شاید این عوامل از دیدگاه دانشجویانی که سن آنان بالاتر است متفاوت باشد. سوم اینکه دانشجویان شرکت کننده داوطلبانه در مطالعه وارد شده و ممکن است دیدگاه افرادی که تمایلی به شرکت در مطالعه نداشتند با این افراد متفاوت باشد. همچنین انجام تحقیقاتی با رویکرد کیفی از طریق مصاحبه های آنلاین به علت ناشناس بودن مشارکت کنندگان معتاد به اینترنت، تبیین پیامدهای اعتیاد به اینترنت و نیازهای دانشجویان برای پیشگیری از آن و طراحی استراتژی های مقابله با آن می تواند مورد اهتمام محققان در بررسی های آینده باشد. یافته های این مطالعه می تواند مورد استفاده متخصصان سلامت، معلمان، مدرسان و مشاوران در مدارس و دانشگاه ها، خانواده ها و سایر سازمان های مرتبط با جوانان، صدا و سیما و سایر رسانه ها و سیاستگذاران امور

EFERENCES

1. Davis R. A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Comput Hum Behav.* 2001(17):187-95.
2. Bidadian M. An overview of the challenges in the treatment of obesity. *Journal of Behavioral Sciences.* 2013;10(7):775-71. (Full Text in Persian)
3. Gonzulez N. Internet Addiction Disorder and It's Relation To Impulse Control. Ma Dissertationusa: Texas University, College Of Psychology. 2008:6-25
4. Alavi S, Eslami M, Maracy M, Najafi M, Jannatifard F, Rezapour H. Psychometric Properties Of Young Internet Addiction Test. *J Behaviour Sci.* 2010;4(3):183-89.
5. Seo M, Kang H, Yom Y. Internet Addiction and Interpersonal Problems In Korean Adolescents. *Comput Inform Nurs.* 2009;4(27):226-33.
6. Vezshefer F. Barasi Etiyad Be Internet Dar Karbarane Kafinethaye Shahrestane Lar. *The Quarterly Journal Of Fundamentals Of Mental Health.* 2005;25(26):27-33.
7. Patric F, Joyce J. Internet Addiction in Students: A Cause Of Concern. *Cyberpsychology & Behavior.* 2008 6(6):653-6.
8. Kim J, Chun B. Association of Internet Addiction With Health Promotion Lifestyle Profile And Perceived Health Status In Adolescents. *J Prev Med Public Health.* 38(1):60-3.
9. Lashgarara B, Taghavi Shahri Sm, Maheri Ab, Sadeghi R. Internet Addiction And General Health Of Dormitory Students Of Tehran University Of Medical Sciences. *Scientific Journal Of School Of Public Health And Institute Of Public Health Research.* 2012;10(1).
10. Kim Y, Park J, Kim S, Jun I, Lim Y, Kim J. Effect Of Internet Addiction On Lifestyle And Dietary Behavior Of Korean Adolescents. *Nutr Res Prac.* 2010;4(1):51-7.
11. Zboralski K, Orzechowska A, Talarowska M, Darmos A, Janiak A, Janiak M, Et Al. The Prevalence Of Computer And Internet Addiction Among Pupils. *Postepy Hig Med Dosw (Online).* 2009(63):8-12.

11. Cho C, Hsiao M. Internet Addiction, Gratification And Pleasure Experience: The Taiwan College Students. *Computers & Education*. 2010(2):680-5.
12. Alavi S, Jannatifard F, Eslami M, Rezapour H. Evaluation Of Diagnostic Criteria Of Dsm-Iv-Tr For Diagnosis Of Internet Addiction Disorder. *Zahedan J Res Med Sci*. 2011;13(6):31-5.
13. Bahri N, Sadeghmoghadam L, Khodadost L, Mohammadzade J, Banafsheh E. Internet Addiction Status And Its Relation With Students' General Health At Gonabad Medical University. *Modern Care, Scientific Quarterly Of Birjand Nursing And Midwifery Faculty*. 2011;8(3):166-73.
14. Chou C. Internet Heavy Use and Addiction Among Taiwanese College Students: An Online Interview Study. *Cyberpsychology & Behavior*. 2001;4(5):573-85.
15. Yen J, Koc Yc, Wuh Ym. The Comorbid Psychiatric Symptoms Of Internet Addiction: Attention Deficit And Hyperactivity Disorder (Adhd), Depression, Social Phobia, And Hostility. *J Adolesc Health*. 2007;41(1):93-8.
16. Khanjani Z, Akbari S. The Relationship between Teenagers' Personality Traits With Their Internet Dependence. *New Findings In Psychology*. 2011;6(19):113-27.
17. Maheri Ab, Joveini H, Bahrami M, Sadeghi R. The study Of The Effects Of Internet Addiction On Healthy Lifestyle In Students Living In The Dormitories Of Tehran University Of Medical Sciences, 2012. *Razi Journal Of Medical Sciences*. 2013;20(114):10-9.
18. Sepehriyan F, Jokar L. Relationship Internet Addiction With Anxiety In Personality Types A And B *Journal Of Cognitive And Behavioral Science Researchs*. 2011;3(2).
19. Bidi F, Namdari M, Amani A, Ghanbari S, Kareshki H. Structural Analysis Of Relationship Of Internet Addiction With Depression, Social Adjustment And Self-Esteem. *Sci J Hamadan Univ Med Sci* 2012; 19 (3): 41-8.
20. Fallahi A, Siamak D, Pashae T, Taymoori P. Effective Factors On Self-Care In Women With Osteoporosis: A Study With Content Analysis Approach *Journal Of School Of Public Health And Institute Of Public Health Research*. 2015; In Press.
21. Chin-Sheng W, Wen-Bin C. Why Are Adolescents Addicted To Online Gaming? *Cyberpsychology & Behavior*. 2007;9(6):762-6.
22. Burns N, Grove Sk. *The Practice Of Nursing Research: Conduct, Critique, And Utilization*: Wb Saunders Co; 2005.
23. Graneheim U, Lundman B. Qualitative Content Analysis In Nursing Research: Concepts, Procedures And Measures To Achieve Trustworthiness. *Nurse Education Today*. 2004;24(2):105-12
24. Young Ks. Internet Addition: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsy Chology And Behavior*. 1998;1:237-44.
25. Polit D, Beck C. *Essential of Nursing Research Ed T, Editor*. Philadelphia: Lippincott Williams Wilkins Co; 2006.
26. Guba Eg, Lincoln Ys. *Effective Evaluation: Improving the Usefulness of Evaluation Results Through Responsive And Naturalistic Approaches*. San Francisco: Jossey-Bass; 1981.
27. Koch W, Pratarelli M. Effects Of Intro/ Extroversion And Sex On Social Internet Use. *N Am J Psychol*. 2004;6(3):371-82.
28. Johnson G. Self-Esteem and Use of The Internet Among Young School-Age Children. *Int J Psychol Stud*. 2011;3(2):48-53.
29. Wan C, Chiou W. Why Are Adolescents Addicted To Online Gaming? An Interview Study In Taiwan *Cyberpsychology & Behavior*. 2006;9(6):762-6.
30. Armstrong L, Phillips J, Saling L. Potential Determinants of Heavier Internet Usage. *Int J Hum Comput Stud*. 2000;53:537-50.
31. Whang L, Lee S, Chang G. Internet Over-Users' Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis On Internet Addiction. *Cyberpsychology & Behavior*. 2003;6(6):143-50.
32. Chien C. Internet Heavy Use And Addiction Among Taiwanese College Students. *Cyberpsychology & Behavior*. 2004;4(5):573-85.

Original Article

Exploring Factors on Internet Addiction in Students of Sanandaj Universities: A Study with Content Analysis Approach

Arezoo Fallahi^{1*}, Parastoo Fallahi², Babak Nemat Shahrabaki³, Masoumeh Hashemian⁴, Fateme Daneshvar⁵

1. Assistant Professor, Department of Public Health, School of Health, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

2. Master of Artificial Intelligence, College of Technical-Professional, Sanandaj University of Girly Technical-Professional

3. Master of Health Service Management, Expert Deputy for Health, Kurdistan University of Medical Sciences Sanandaj, Iran

4. Assistant Professor of Health Education, Department of Education Development Center, Sabzevar University of Medical Science, Sabzevar, Iran

5. Master of Persian Language and Literature, College of Technical-Professional, Sanandaj University of Girly Technical-Professional

***Corresponding Author:** Arezoo Fallahi; Department of Public Health, School of Health, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

Email: arezofalahi@muk.ac.ir

How to cite this article:

Fallahi A, Fallahi P, Nemat Shahrabaki B, Hashemian M, Daneshvar F. Exploring factors on Internet Addiction in Students of Sanandaj Universities :A Study with Content Analysis Approach. Community Health 2016; 3(1): 1-10.

Abstract

Background and Objective: The prevalence of Internet addiction is increasing among students. To design preventive interventions and programs, understanding causes of Internet addiction is essential. The aim of the study was exploring factors on internet addiction in students of Sanandaj universities, using content analysis approach.

Materials and Methods: In this qualitative study was used a content analysis approach for data analysis. 15 students with internet addiction were chosen using Young internet addiction questionnaire of Sanandaj universities in 2015 year. 7 Face to face and semi-structured interviews and two focus groups were held to gather data. Interviews were recorded, taped and analyzed via the content analysis method. Validity and rigor of the data was obtained from criteria including credibility, dependability, confirmability and transferability.

Results: The analysis of qualitative data presented in four major themes: (1) internet features; (2) motives and internal needs; (3) sense of inability; and (4) environmental factors. The most important causes of Internet addiction was attributed to unemployment and lack of entertainment for the youth.

Conclusion: The results of the study showed that causes of trend and dependence on Internet are not only positive and attractive features of Internet but are also individual, social, cultural and economical factors.

Keywords: Internet addiction, Students, Content analysis